

Sygn. akt III AUa 968/16

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 29 maja 2017 r.

Sąd Apelacyjny w Łodzi III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w składzie:

Przewodniczący: SSA Joanna Baranowska

Sędziowie: SSA Jacek Zajązkowski

SSA Anna Szczepaniak-Cicha (spr.)

Protokolant: st. sekr. sąd. Aleksandra Słota

po rozpoznaniu na rozprawie w dniu 17 maja 2017 r. w Ł.

sprawy **M. Ł. (1)**

przeciwko **Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddziałowi w O.**

o emeryturę

na skutek apelacji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w O.

od wyroku Sądu Okręgowego w Kaliszu

z dnia 29 kwietnia 2016 r. sygn. akt V U 81/16

1. **zmienia postanowienie zawarte w punkcie 2 (drugim) zaskarżonego wyroku i zasądza od Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w O. na rzecz M. Ł. (1) kwotę 360 (trzysta sześćdziesiąt) złotych tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego;**
2. **oddala apelację;**
3. **zasądza od Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w O. na rzecz M. Ł. (1) kwotę 240 (dwieście czterdzieści) złotych tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego za drugą instancję.**

Sygn. akt III AUa 968/16

UZASADNIENIE

Decyzją z dnia 25 listopada 2015 r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w O. odmówił M. Ł. (2) prawa do emerytury z tytułu pracy w warunkach szczególnych z uwagi na brak wymaganego 25. letniego okresu ubezpieczenia. W stażu ogólnym organ rentowy nie uwzględnił wnioskodawcy okresu pracy w gospodarstwie rolnym rodziców w okresie od 13 sierpnia 1971 r. do 1 sierpnia 1974 r.

W odwołaniu od tej decyzji z dnia 28 grudnia 2015 r. M. Ł. (2) wniósł o zmianę decyzji i przyznanie mu prawa do emerytury wskutek zaliczenia do okresów składkowych okresów wykonywania pracy w rolnictwie. Organ rentowy domagał się oddalenia odwołania.

Sąd Okręgowy w Kaliszu wyrokiem z dnia 29 kwietnia 2016 r. zmienił zaskarżoną decyzję i przyznał M. Ł. (1) prawo do emerytury poczynając od dnia 13 sierpnia 2015 r. oraz zasądził od Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w O. na rzecz M. Ł. (1) kwotę 720 zł tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego.

Sąd Okręgowy ustalił, że M. Ł. (1), urodzony (...), w okresie od 1 lutego 1978 r. do 31 grudnia 1998 r. był pracownikiem (...) Zakład (...) w O., zatrudnionym stale i w pełnym wymiarze czasu pracy. Z tego tytułu odwołujący się posiada okres pracy w warunkach szczególnych w wymiarze 23 lata i 19 dni. Łączny okres ubezpieczenia wnioskodawcy na dzień 1 stycznia 1999 r. wynosi 24 lata 3 miesiące i 16 dni.

Wnioskodawca w okresie zamieszkiwania w należącym do jego rodziców gospodarstwie rolnym o powierzchni 8,32 ha, położonym w G., stale pracował w tym gospodarstwie rolnym. Odwołujący wykonywał wszystkie prace zlecane mu przez rodziców takie jak: wiosenne i jesienne orki, sianokosy, żniwa, wykopki, pielęgnację roślin, prace przy utrzymaniu inwentarza żywego. M. Ł. (1) był zameldowany w miejscu zamieszkania rodziców w okresie od urodzenia do września 1981 r. W gospodarstwie hodowane były krowy, trzoda chlewna i drób w zmiennej w poszczególnych okresach ilości, był też koń. W okresie zimowym ubezpieczony wykonywał prace przy obrządki inwentarza. Prace te odwołujący wykonywał równoległe z pobieraniem nauki w trzyletniej zasadniczej szkole zawodowej w Z. - do czerwca 1974 r. Czas od godziny 7.00 do godziny 13.00 - 14.00 wnioskodawca przeznaczał na wyjazd do szkoły, naukę w szkole i powrót do domu po zakończeniu lekcji. Po zajęciach w szkole w godzinach wczesnopopołudniowych ubezpieczony wracał do domu i przystępował do wykonywania prac w gospodarstwie. Po skończeniu nauki w szkole M. Ł. (1) podjął zatrudnienie w sierpniu 1974 r.

W tak ustalonym stanie faktycznym Sąd Okręgowy uznał odwołanie za uzasadnione. Zgodnie z treścią art. 32 ust. 1 i 2 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, ubezpieczonym urodzonym przed dniem 1 stycznia 1949 r., będącymi pracownikami, o których mowa w ust. 2-3, zatrudnionymi w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze, przysługuje emerytura w wieku niższym niż określony w art. 27 ustawy. Osoby urodzone po dniu 31 grudnia 1948 r., w myśl uregulowania zawartego art. 184 ust. 1 tej ustawy, mogą nabyć prawo do emerytury na powyższych warunkach po osiągnięciu wieku określonego w art. 32 ustawy, jeżeli w dniu wejścia w życie ustawy, tj. w dniu 1 stycznia 1999 r., osiągnęły:

- okres zatrudnienia w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze wynoszący co najmniej 15 lat oraz
- okres składkowy i nieskładkowy wynoszący, w przypadku mężczyzn, co najmniej 25 lat.

Dla celów ustalenia uprawnień do emerytury w obniżonym wieku, za pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach uważa się pracowników zatrudnionych przy pracach o znacznej szkodliwości dla zdrowia oraz o znacznym stopniu uciążliwości lub wymagających wysokiej sprawności psychofizycznej ze względu na bezpieczeństwo własne lub otoczenia w podmiotach, w których obowiązują wykazy stanowisk ustalone na podstawie przepisów dotychczasowych. Wiek emerytalny, o którym mowa w art. 32 ust. 1 ustawy, rodzaje prac lub stanowisk oraz warunki, na podstawie których osobom wymienionym wyżej przysługuje prawo do emerytury, ustala się na podstawie przepisów dotychczasowych. Zgodnie z przepisem § 3 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach, za okres zatrudnienia wymagany do uzyskania emerytury, zwany dalej „wymaganym okresem zatrudnienia”, uważa się okres wynoszący 20 lat dla kobiet i 25 lat dla mężczyzn, liczony łącznie z okresami składkowymi, okresami nieskładkowymi oraz ewentualnie okresami uzupełniającymi (są to okresy ubezpieczenia rolniczego i okresy pracy w gospodarstwie rolnym). W myśl § 4 ust. 1 tego rozporządzenia, pracownik który wykonywał prace w szczególnych warunkach, wymienione w wykazie A, nabywa prawo do emerytury, jeżeli spełnia łącznie następujące warunki:

- 1) osiągnął wiek emerytalny wynoszący 55 lat dla kobiet i 60 lat dla mężczyzn,
- 2) ma wymagany okres zatrudnienia, w tym co najmniej 15 lat pracy w szczególnych warunkach.

Bezsporne jest, iż M. Ł. (1) legitymuje się wymaganym okresem pracy w warunkach szczególnych. Odwołujący się wykonywał taką pracę w latach 1983 - 1998.

Zgodnie z art. 10 ust. 1 pkt. 3 ustawy o emeryturach i rentach z FUS, przy ustalaniu prawa do emerytury oraz przy obliczaniu jej wysokości uwzględnia się również przypadające przed dniem 1 stycznia 1983 r. okresy pracy w gospodarstwie rolnym po ukończeniu 16 roku życia.

Na podstawie zebranego materiału dowodowego, a w szczególności zebranych w sprawie dokumentów oraz zeznań świadków, Sąd Okręgowy ustalił, że w okresie od 13 sierpnia 1971 r. do 31 lipca 1974 r. odwołujący faktycznie pracował w gospodarstwie rolnym. Zarzuty podniesione w procesie przez ZUS Sąd uznał za bezzasadne. Zeznania świadków w całej rozciągłości potwierdzają fakt pracy ubezpieczonego w gospodarstwie rolnym jego rodziców jako domownika, praca ta była obok pobierania nauki w szkole zasadniczo jedynym zajęciem odwołującego. Odwołujący pobierał naukę w odległym o kilkanaście kilometrów od gospodarstwa rolnego (...). Po zakończeniu lekcji odwołujący wracał do gospodarstwa i czas od chwili powrotu do zakończenia wieczornych prac rolniczych przekraczał 4 godziny w każdej dobie. Istniały zatem podstawy do zaliczenia wnioskodawcy okresu pracy w gospodarstwie rolnym w wymiarze 2 lat i 10 miesięcy. Wskazany wyżej okres pracy rolniczej należało uwzględnić odwołującemu w zakresie niezbędnym do uzupełnienia 25. letniego okresu ubezpieczenia. W konkluzji Sąd stwierdził, że M. Ł. (1) posiada wymagany okres ubezpieczenia w rozumieniu § 3 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach i szczególnym charakterze.

Tym samym wnioskodawca spełnił wszystkie przesłanki wymagane do emerytury z tytułu pracy w szczególnych warunkach, toteż Sąd zmienił zaskarżoną decyzję i orzekł jak w sentencji. O kosztach Sąd pierwszej instancji orzekł w oparciu o przepis art. 98 k.p.c. i § 9 ust. 2 i § 15 ust. 3 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie, uznając, iż nakład pracy pełnomocnika procesowego uzasadnia zastosowanie dwukrotnej stawki minimalnej.

Wyrok ten w całości zaskarżył apelacją Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w O., zarzucając:

1/ naruszenie przepisów prawa materialnego, tj. art. 32 ust. 1a i art. 184 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych w związku z § 4 rozporządzenia RM z dnia 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub szczególnym charakterze;

2/ naruszenie przepisów § 9 i 21 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie;

3/ naruszenie przepisów proceduralnych przez naruszenie zasady swobodnej oceny dowodów, tj. art. 233 k.p.c.

Wskazując na powyższe zarzuty apelujący wniósł o zmianę zaskarżonego wyroku i oddalenie odwołania lub uchylenie wyroku i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi pierwszej instancji.

Apelujący nie zgodził z uznaniem pracy M. Ł. (1) w gospodarstwie rolnym rodziców za stałą pracę w charakterze domownika, gdyż wnioskodawca w spornym okresie pobierał naukę, a jego pomoc miała charakter doraźny i zgodny ze zwyczajami w stosunkach wiejskich. Złożone przez świadków zeznania dotyczą głównie okresów od wiosny do jesieni, natomiast świadkowie nie potrafili wskazać prac wykonywanych w okresach zimowych. Odwołujący wprawdzie zamieszkiwał w gospodarstwie, ale przez większość czasu nie mógł pozostawać w gotowości do świadczenia pracy, gdyż swój czas musiał poświęcać na naukę i dojazdy. Zdaniem organu rentowego, Sąd Okręgowy błędnie zastosował przepisy rozporządzenia z dnia 22 października 2015 r., gdyż odwołanie wpłynęło do ZUS w dniu 28 grudnia 2015 r. Nadto nie ma jakichkolwiek podstaw do zasądzenia kosztów zastępstwa procesowego w dwukrotnej stawce minimalnej, gdyż nie uzasadnia tego ani rodzaj sprawy, ani nakład pracy pełnomocnika.

W odpowiedzi na apelację M. Ł. (1), zastąpiony profesjonalnie, wniósł o jej oddalenie i zasądzenie kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

Sąd Apelacyjny w Łodzi zważył, co następuje:

Apelacja organu rentowego nie zasługuje na uwzględnienie. Zasadne okazało się natomiast zaskarżenie postanowienia o kosztach procesu.

Sąd Okręgowy trafnie wskazał na przepis art. 184 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (t.j. Dz.U. z 2016r. poz. 886), który przewiduje, że ubezpieczeni urodzeni po dniu 31 grudnia 1948 r. uzyskują prawo do emerytury po osiągnięciu wieku przewidzianego w art. 32 ustawy, jeżeli w dniu wejścia w życie ustawy osiągnęli okres zatrudnienia w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze wymagany w przepisach dotychczasowych do nabycia prawa do emerytury w wieku niższym oraz mają niezbędny okres składkowy i nieskładkowy o którym mowa w art. 27 ustawy (tj. 25 lat dla mężczyzn). Warunek odpowiednio długiego okresu pracy w warunkach szczególnych określony został w § 4 rozporządzenia Rady Ministrów z 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze (Dz.U. Nr 8, poz. 43 ze zm.), okres ten winien wynosić co najmniej 15 lat, a sama praca musi być wymieniona w wykazie A, stanowiącym załącznik do przedmiotowego rozporządzenia, prócz tego ma być wykonywana stale i w pełnym wymiarze czasu pracy (§ 2 ust. 1). Emerytura ta przysługuje pod warunkiem nieprzystąpienia do otwartego funduszu emerytalnego albo złożenia wniosku o przekazanie środków zgromadzonych na rachunku w otwartym funduszu emerytalnym na dochody budżetu państwa.

Sąd Okręgowy, przywołując wyżej wskazane prawo materialne uzasadnił, z jakich względów odwołujący się odpowiada warunkom nabycia prawa do emerytury w obniżonym wieku. Wnioskodawca ukończył 60 lat, nie przystąpił do OFE, posiada ponad 15. letni okres zatrudnienia w warunkach szczególnych, a nadto wykazał łączne ubezpieczenie na dzień 1 stycznia 1999 r. w wymiarze ponad 25 lat, przy uwzględnieniu okresów pracy w gospodarstwie rolnym rodziców. Stanowisko to Sąd drugiej instancji podziela.

Stosownie do treści art. 10 ust. 1 pkt. 3 ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, przy ustalaniu prawa do emerytury oraz przy obliczaniu jej wysokości uwzględnia się również przypadające przed dniem 1 stycznia 1983 r. okresy pracy w gospodarstwie rolnym po ukończeniu 16 roku życia, jeżeli okresy składkowe i nieskładkowe, ustalone na zasadach określonych w art. 5 - 7, są krótsze od okresu wymaganego do przyznania emerytury, w zakresie niezbędnym do uzupełnienia tego okresu. Utrwalony jest pogląd, iż aby praca w gospodarstwie rolnym była uwzględniona do uprawnień emerytalno-rentowych jako okres składkowy niezbędne jest jej wykonywanie w rozmiarze nie niższym, niż połowa ustawowego wymiaru czasu pracy (tak Sąd Najwyższy m.in. w wyrokach z dnia 28 lutego 1997 r., II UKN 96/96, OSNP 1997 nr 23, poz. 473, z dnia 19 grudnia 2000 r., II UKN 155/00, OSNP 2002 nr 16, poz. 394, z dnia 4 października 2006 r., II UK 42/06, OSNP 2007 nr 19-20, poz. 292, z dnia 8 marca 2011 r., II UK 305/10, LEX nr 852557). Wymóg ten ma korelować z treścią art. 6 ust. 2 pkt 1 lit. a ustawy o emeryturach i rentach z FUS, który stanowi, że za okresy składkowe uważa się okresy, za które opłacono składki na ubezpieczenia społeczne lub za które nie było takiego obowiązku, w tym zatrudnienia po ukończeniu 15 lat życia na obszarze Państwa Polskiego w wymiarze nie niższym niż połowa pełnego wymiaru czasu pracy. Za pracę w gospodarstwie rolnym rodziców nie jest jednak uznawana pomoc rodzinna, jaką dzieci zwyczajowo na wsi świadczyły, wypełniając w ten sposób obowiązek pomocy we wspólnym gospodarstwie, wynikający z art. 91 § 2 Kodeksu rodzinnego i opiekuńczego (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 10 maja 2000 r., II UKN 535/99, OSNP 2001 nr 21, poz. 650, wyrok Sądu Apelacyjnego w Łodzi z dnia 28 stycznia 2014 r., III AUa 575/13, LEX nr 1428158). Innymi słowy, przy ustalaniu prawa do emerytury, o zaliczeniu okresów pracy w gospodarstwie rolnym sprzed daty objęcia rolników obowiązkiem opłacania składek na rolnicze ubezpieczenie społeczne domowników (1 stycznia 1983 r.) przesądza wystąpienie dwóch okoliczności: wykonywanie czynności w wymiarze nie niższym niż połowa ustawowego czasu wymiaru czasu pracy oraz wykonywanie tych czynności w sposób stały.

Warunek stałości oznacza przede wszystkim nastawienie ubezpieczonego na stałe świadczenie pracy w gospodarstwie rolnym (gotowość jej świadczenia, dyspozycyjność) i odpowiadającą temu nastawieniu niezmienną możliwość skorzystania przez rolnika z jego pracy. Przesłanką negatywną jest doraźna pomoc oraz wykonywanie w gospodarstwie prac o charakterze dorywczym i w wymiarze niższym, niż połowa pełnego wymiaru czasu pracy. Sąd Apelacyjny

akceptuje przy tym niejednokrotnie wyrażane w judykaturze zapatrywania, że należy zachować pewną ostrożność w przenoszeniu kryteriów objęcia domowników rolnika ubezpieczeniem społecznym na podstawie art. 6 ust. 2 ustawy z dnia 20 grudnia 1990 r. o ubezpieczeniu społecznym rolników (t.j. Dz.U z 2015 r. poz. 704) na regulację zawartą w art. 10 ust. 1 ustawy o emeryturach i rentach z FUS (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 18 września 2014 r., I UK 17/14, Legalis nr 1092034, z dnia 3 czerwca 2014 r. III UK 180/13, LEX nr 1483963). Przepis art. 10 ust. 1 pkt 3 ustawy nie jest bowiem adresowany wprost do domowników ani do osób zatrudnionych w gospodarstwie rolnym w charakterze pracowników, lecz odnosi się do stażu emerytalnego wymaganego od innych ubezpieczonych, niż rolnicy. Rację ma apelujący ZUS, że prawidłowa wykładnia art. 10 ust. 1 pkt 3 ustawy o emeryturach i rentach wymaga dyspozycyjności do wykonywania pracy w gospodarstwie w wyżej rozumianym znaczeniu. Z tego powodu za dopuszczalne uznaje się przede wszystkim uwzględnianie jako okresów składkowych wykonywania pracy w czasie przerw wakacyjnych, podczas których, z uwagi na dość długi, ciągły i ustabilizowany czas wykonywania pracy spełnione są kryteria uwzględnienia tej pracy w stażu emerytalnym (vide wyrok Sądu Najwyższego z dnia 19 grudnia 2000 r., II UKN 155/00, OSNP 2002 nr 16, poz. 394). Dodać jeszcze należy, że każdy przypadek pracy w gospodarstwie rolnym wymaga oceny indywidualnej w kontekście wszelkich towarzyszących faktów, przede wszystkim charakteru i rozmiaru gospodarstwa, ilości domowników, innych obowiązków, w tym realizacji obowiązku szkolnego itp. (zob. wyrok Sądu Apelacyjnego w Rzeszowie z dnia 21 lutego 1995r., III AUr 3/95, OSA 1997 nr 3, poz. 8, postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 22 lipca 2004 r., I UK 111/04, LEX nr 970135).

Materiał dowodowy zgromadzony w sprawie daje podstawy do uznania, że M. Ł. (1) posiada wymagany staż ogólny w wymiarze 25 lat, z uwzględnieniem okresów uzupełniających, przy czym okresy te dotyczą przerw w nauce w czasie wakacji, które - w ocenie Sądu drugiej instancji - w przypadku skarżącego uwzględnić należy od połowy czerwca każdego roku (sianokosy) do połowy września każdego roku (wykopki). Zważyć należy, że wnioskodawca ukończył 16 lat w dniu 13 sierpnia 1971 r., w tym czasie pracował w gospodarstwie rolnym rodziców w okresie wakacji - do połowy września 1971 r., następnie pracował w okresie od połowy czerwca 1972 r. do połowy września 1972 r., od połowy czerwca 1973 r. do połowy września 1973 r. i od połowy czerwca 1974 r. do końca lipca 1974 r., po czym podjął pracę zarobkową poza rolnictwem. Daje okres 8,5 miesiąca, kiedy to ubezpieczony z pewnością pracował w gospodarstwie rodziców co najmniej po 4 godziny dziennie, gdyż był to okres nasilonych prac polowych. Od połowy czerwca praktycznie już nie ma zajęć w szkole, wystawione są oceny. Na początku roku szkolnego ilość zadawanych lekcji zazwyczaj nie jest jeszcze na tyle duża, by praca w gospodarstwie po cztery godziny dziennie nie była możliwa, a jest to okres zbiorów i podorywek. Można przyjąć, że w tym czasie nauka nastolatka, mieszkającego i pracującego w gospodarstwie, nie stanowiła jego głównego zajęcia. Zasadniczo apelujący nie zakwestionował, że z materiału dowodowego wynika fakt pracy ubezpieczonego w gospodarstwie rolnym w okresach od wiosny do jesieni. Biorąc pod uwagę, że wymiar niekwestionowanych przez organ rentowy okresów składkowych i nieskładkowych wnioskodawcy na dzień 1 stycznia 1999 r. wynosi 23 lata 3 miesiące i 16 dni, stwierdzić trzeba, że M. Ł. (1) wykazał wymagane okresy składkowe i nieskładkowe w wymiarze 25 lat - bez potrzeby uwzględniania do tego stażu okresów wykonywania obowiązków w gospodarstwie rolnym rodziców w czasie roku szkolnego - od połowy września do połowy czerwca każdego roku - kiedy to jego praca, jak słusznie wywiódł skarżący, mogła mieć charakter co najwyżej zwyczajowej pomocy dziecka w rolnictwie.

Podzielić bowiem trzeba stanowisko apelującego, iż proces edukacji szkolnej rodzi konieczność sprostania licznym obowiązkom, takim jak: uczestniczenie w zajęciach lekcyjnych, przygotowywanie się do kolejnych zajęć, zaliczeń, sprawdzianów, czy też bieżące wykonywanie zadań domowych wskazanych przez nauczycieli, a w przypadku wnioskodawcy dodatkowo czas pochłaniały jeszcze dojazdy. Nie sposób uznać, by rzetelne realizowanie obowiązków szkolnych, w tym choćby odrabianie zadań domowych i przygotowywanie się do zajęć, było możliwe po kilku godzinach stałej pracy w gospodarstwie. W opozycji do tak sformułowanych twierdzeń pozostaje doświadczenie życiowe. Wnioskodawca w szkole spędzał średnio 7 godzin, a zatem po około 4 godzinach pracy w gospodarstwie rolnym, świadczony każdego dnia po powrocie ze szkoły, plus dojazdy, choćby wskutek naturalnego zmęczenia organizmu codzienne przygotowanie się do kolejnego dnia nauki byłoby wykluczone. Co więcej, stałe wykonywanie pracy fizycznej do późnych godzin wieczornych, poprzedzone codziennym uczestnictwem w zajęciach szkolnych, z każdym dniem potęgowałoby stan zmęczenia. Nie można przy tym pominąć czasu potrzebnego na wykonywanie

także innych obowiązków domowych, odpoczynek, czy choćby relacje z rówieśnikami. Sumując, Sąd drugiej instancji, uwzględniając zarzut naruszenia art. 233 § 1 k.p.c., nie podzielił ustaleń Sądu Okręgowego odnośnie tego, że M. Ł. (1) od 13 sierpnia 1971 r. do 31 lipca 1974 r. nieprzerwanie pracował w gospodarstwie rolnym rodziców jako domownik, gdyż odwołujący nie mógł wykonywać takiej pracy w czasie roku szkolnego w tych miesiącach, w których uczęszczał do szkoły i nauka stanowiła jego główne zajęcie. Mimo to zaskarżony wyrok odpowiada prawu, albowiem zaliczenie okresów od połowy czerwca do połowy września każdego roku, kiedy to M. Ł. (1) był uczniem szkoły zawodowej, ale niewątpliwie wykonywał pracę w charakterze domownika - biorąc pod uwagę wielkość gospodarstwa, inwentarza oraz faktyczną „ilość rąk do pracy”, pozwoliło na uzupełnienie stażu do wymaganych 25 lat.

Nie znajdując, z powyższych względów, podstaw do uwzględnienia zaskarżenia Sąd drugiej instancji, z mocy art. 385 k.p.c., apelację organu rentowego oddalił. Skuteczne okazało się natomiast zawarte w apelacji zażalenie na zawarte w zaskarżonym wyroku postanowienie o kosztach procesu za pierwszą instancję. Sprawa zawisła przed Sądem Okręgowym w dniu 20 stycznia 2016 r., a więc w okresie obowiązywania rozporządzenia z dnia 22 października 2015 r. Ministra Sprawiedliwości w sprawie opłat za czynności adwokackie (Dz.U. z 2015 r. poz. 1800 ze zm.). Zgodnie z treścią § 9 ust. 2 rozporządzenia, w wersji obowiązującej od 1 stycznia 2016 r., stawka minimalna w sprawach o świadczenia pieniężne z ubezpieczenia społecznego i zaopatrzenia emerytalnego wynosiła 360 zł. Rację ma skarżący ZUS, że nakład pracy pełnomocnika oraz rodzaj i zawilość sprawy, która wymagała przeprowadzenia postępowania dowodowego na jednej tylko rozprawie, w żadnym razie nie uzasadniały podwyższenia stawki minimalnej w myśl przesłanek § 15 ust. 3 przywołanego rozporządzenia. Z tych też względów Sąd Apelacyjny orzekł reformatoryjnie na podstawie art. 386 § 1 k.p.c. w związku z 397 § 2 k.p. Koszty zastępstwa procesowego za drugą instancję Sąd Apelacyjny zasądził od organu rentowego na podstawie art. 98 § 1 i 3 k.p.c. oraz § 10 ust. 1 pkt 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r.